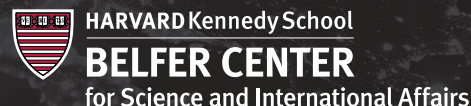

Venemaast tingitud oht NATO idatiival: Euroopa julgeoleku stsenaariumid, strateegia ja poliitika

VEEBRUAR 2026

Euroopa seisab silmitsi üle aastakümnete kõige ohtlikuma julgeolekukeskkonnaga. Venemaa on NATO nõrgestamiseks ja naabrite geopoliitiliste sidemete üle praktilise vetoõiguse kehtestamiseks kasutanud nii halli tsooni taktikat kui ka avalikult ähvardanud sõjalise tegevusega. Trumpi valitsuse ajal toimunud nihked välispoliitilistes prioriteetides ning liitlaspoliitikas muudavad USA toetuse ulatuse ja usaldusväärsuse ebakindlamaks. Mõned Euroopa riigid on vastuseks neile arengutele võtnud oma julgeoleku tugevdamiseks vajalikke meetmeid, kuid kogu mandril on endiselt suuri puudujääke valmisolekus ja võimekuses.

Käesolevas aruandes rakendatakse stsenaariumipõhist analüüsi Venemaa kõige ohtlikumate tegevuste hindamiseks NATO kirdetiival. Täpsemalt annab analüüs ajakohastatud pildi ja uurib kahte peamist toimimiskava: Venemaa eskaleerib tegevusi hallis tsoonis, mis kulmineerub piiratud territooriumi ülevõtmisega või ulatusliku sõjalise pealetungiga, mille eesmärk on isoleerida Balti riigid Suwalki koridori vallutamise teel. Mõlemal juhul kasutatakse Venemaa võimalike tegevuste kindlakstegemiseks avalikult kättesaadavat teavet, selgitades seeläbi allpool esitatud peamistes hinnangutes kokkuvõtlikult esitatud eeldusi ja prioriteete.

Tähtsad aspektid:

- **Venemaa presidendi Vladimir Putini peamine strateegiline eesmärk on NATO alliansi lõhestamine.** Moskva survemeetmete ning konfliktide kasutamine Euroopas peegeldab Venemaa välispoliitika püsivaid ajendeid, eriti tajutavat vajadust suunata oma naabrite sise- ja välispoliitikat. Venemaa ei püüa tänapäeval tõenäoliselt tavapäraste sõjaliste vallutustega endist Nõukogude või Vene impeeriumi täielikult taastada. Selle asemel püüab Moskva pigem õõnestada usaldust Põhja-Atlandi lepingu vastu ja eraldada haavatavaid riike konkreetsete diplomaatiliste kokkulepete kaudu, mis on kooskõlas Putini maailmavaatega.
- **Järgmise kolme aasta jooksul eskaleerib Venemaa tõenäoliselt oma praegust halli tsooni kampaaniat NATO liikmesriikide vastu, mis kulmineerub piiratud sõjalise sissetungiga NATO kirdetiival.** Järgmise kolme aasta jooksul väheneb Trumpi administratsiooni usaldusväärsus NATO liikmena tõenäoliselt veelgi. Tajudes ainulaadset võimalust lõhkuda NATO julgeolekuarhitektuur, eelistab Venemaa tõenäolisemalt jätkata piiratud operatsioonide, mitte täiemahuliste konventsionaalsete pealetungidega, nagu oli sissetung Ukrainasse. See pingutus võib kulmineeruda Venemaa katsega vallutada väike, kuid

sümboolselt tähtis ala, näiteks Eesti piirilinna Narva ümbrus, kasutades eritunnusteta vägesid ning mehitamata süsteeme, et varjata oma osalust ja raskendada NATO reageerimist.

- **Venemaa kiire operatsioon sümbolväärtusliku piiriala hõivamiseks võib viia juba kujunenud olukor-rani (fait accompli) enne, kui NATO jõuab saavutada poliitilise konsensuse.** Kasutades eritunnusteta vägesid ja Ukraina lahinguväljadel lihvitud uute võimete ning oskustega varustatud käsilasi, saaks Moskva kiiresti tegutseda, et kohalikke vägesid relvastuses edestada ja hõivata võtmetähtsusega sõlmpunktid enne, kui juhid jõuavad korraldada sisulist vastupanu. Seejärel saaks Venemaa ära kasutada aega, mida NATO liikmesriigid vajavad konsensuse saavutamiseks 5. artikli jõustamise ja rakendamise osas, et kindlustada oma kontrolli piirkonnas ning tugevdada positsioone. Sellise stsenaariumi riski vähendamiseks peaksid Euroopa riigid tõhustama jõupingutusi taoliste operatsioonide läbiviimiseks vajalike vahendaja-, sabotaaži- ja mõjutusvõrgustike tõkestamiseks ning tagama, et kohalikud ja kiirreageerimisjõud oleksid võimelised sellise sissetungi otsustavalt tagasi lööma.
- **NATO liikmesriigid peaksid ühtlasi kavandama kaitset Venemaa täiemahulise konventsionaalse pealetungi vastu, mis seisneb jõhkras katses Balti riigid muust maailmast ära lõigata.** Selles aruan-des käsitletud ohtlikumas – ja palju vähem tõenäolises – stsenaariumis võiks Venemaa alustada ulatus-likku konventsionaalset rünnakut eesmärgiga haarata enda valdusse alliansi ainus maismaakoridor Balti riikidesse, vallandades kiiresti areneva ning intensiivse konflikti alliansi vastu. Sellise rünnaku tõenäosus kasvab, kui Putin peab NATO ühtsust hapraks või kui ulatuslik konflikt mõnes teises maailma osas juhib Washingtoni tähelepanu Euroopast eemale.
- **Euroopa valitsused peaksid kavandama ja üles ehitama jõude Balti riikide hädaolukordades toeta-miseks tingimustes, kus USA toetus on vähenenud, hilineb või ebajärjekindel.** Muutused USA pri-oriteetides ja liitlassuhetes, sealhulgas teravad erimeelsused Euroopa pealinnadega sellistes küsimustes nagu Gröönimaa suveräänsus, süvendavad kahtlusi USA sekkumise ulatuse, kiiruse ning usaldusvää-rsuse osas Balti riikide kriisiolukorra puhul. Seega peaksid Euroopa juhid vältima binaarseid eeldusi USA osalemise kohta tulevastes konfliktides ja koostama plaane olukordadeks, kus Ameerika sõjaline toetus hilineb, on piiratud või sootuks peatatud.
- **Euroopa ühine võime ära hoida või tõrjuda agressiooni NATO idatiival sõltub kriitilise tähtsusega kohalike võimekuste loomisest ning nende tõhusaks rakendamiseks vajalike poliitiliste otsustus-ja menetlusprotsesside kiirendamisest.** Mõlemas käesolevas aruandes käsitletud stsenaariumis sei-saksid NATO liikmesriigid silmitsi selliste piirangutega nagu killustatud juhtimiskorraldus, piiratud varud ja riikidevahelist koordineerimist nõudvad poliitilised otsustusprotsessid. Seetõttu peaksid Euroopa riigid tegema koostööd, et luua kiiremad ja paindlikumad raamistikud rahvusvahelise kaitsekoostöö kor-raldamiseks. Lisaks peavad Euroopa riigid oma julgeoleku üle täieliku kontrolli saavutamiseks kiirendama jõupingutusi kriitiliste võimekuste kohapealseks rakendamiseks, eriti sellistes valdkondades nagu inte-greeritud õhu- ja raketitõrje, logistika ja tagalatoetus ning mehitamata süsteemide vastane võitlus.
- **Euroopa julgeolek sõltub suures osas avalikkuse vastupanuvõimest ja poliitilisest otsusekindlusest.** Kriis Balti riikides paneks Euroopa otsusekindluse kohe proovile, eriti kui Venemaa ühendaks massiivse jõu rindel sabotaaži, häkkimise ja infooperatsioonidega Euroopa tagalas. Seetõttu peavad valitsused üle kogu mandri tegema märkimisväärsed investeeringuid strateegilisse kommunikatsiooni, tsiviilkaitseks ja mobilisatsioonitaristusse. Kuigi Balti riigid, Poola ja Põhjamaad on neis põhivaldkondades edasi lii-kunud ning kiiremini arenenud, sõltub Euroopa valmisolek laiemalt sellest, kas need on kogu mandril institutsionaliseeritud.